

Фантастичне і реальне в повісті Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі». Важливість знань про історичне минуле нашого народу

Всі публікації щодо:
Мензатюк Зірка

Мета: продовжити знайомство з повістю З.Мензатюк «Таємниця козацької шаблі», зацікавити нею; з'ясувати, що є фантастичного та реального у творі;

удосконалювати вміння переказувати прозовий твір, давати оцінку прочитаному;

розвивати усне мовлення, логічне і критичне мислення, пам'ять, увагу, спостережливість;

виховувати в учнів інтерес до історичного минулого рідного народу, моральні цінності, патріотизм.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

Привітання

Налаштування класу до уроку

Аутотренінг (покласти руки на стіл та промовити за вчителем)

✳ Я- творча особистість!

✳ Я все знаю і все вмію!

✳ Мені завжди все вдається!

II. Оголошення теми, мети та завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності п'ятикласників

1. Вступне слово вчителя

Сьогодні на уроці ми продовжуємо працювати над пригодницькою повістю Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі». В творі історичні події переплітаються з детективними пригодами, минуле — з сучасним. Наявне реальне і фантастичне, добро і зло. Погодьтеся, читаючи вдома повість, ви не замислювалися над проблемами, порушеними в ньому. А наша письменниця вважає, що читання літературних творів вчить дитину пізнавати навколишній світ, себе у світі.

Протягом уроку ми з вами будемо вчитися переказувати твір, висловлювати власні думки щодо прочитаного, з'ясуємо, що є реального та фантастичного в повісті, здійснимо віртуальну подорож історичними місцями України, виховуючи повагу до минулого нашого народу.

Розгорніть зошити, запишіть дату і тему уроку.

Робота з епіграфом

Як ви розумієте рядки з епіграфа? (Висловлювання учнів)

III. Актуалізація опорних знань учнів

1. Згадаймо, про що наша повість. Проведення літературного диктанту.

Літературний диктант

1. Назвіть прізвище головних героїв повісті.
2. Хто така Машка ? Опишіть її.

3. Навіщо родина Руснаків купила автомобіль?
4. Що вам відомо про пана Богдана?
5. З яким проханням звернувся пан Богдан до родини Руснаків?
6. Про що дізналася родина Руснаків, поспілкувавшись з привидом, патріотично настроєним?
7. Чому Руснаки вирішили їхати саме в Берестечко?
8. Як Наталочка познайомилася з Антипком?
9. Хто такий Антип? З якою метою він заважав родині Руснаків знайти шаблю?
10. Хто допомагав Руснакам в пошуках козацької шаблі?
11. Яких пригод зазнала родина під час подорожі?
12. Чи вдалося врятувати історичну реліквію? Яка доля спіткала шаблю?

Самоперевірка.

Ви добре засвоїли зміст повісті. Це нам дуже допоможе у подальшій роботі.

IV. Сприйняття й засвоєння нового навчального матеріалу

1. Слово вчителя

У повісті «Таємниця козацької шаблі» присутнє фантастичне і реальне.

Скажіть, який твір усної народної творчості поєднує в собі фантастичне і реальне. Так, правильно — казка.

2. Складання учнями інформаційного грона «Фантастичне і реальне в творі» (робота на дошці)

Фізкультхвилинка

Пам'ятаєте, як Наталочка потрапила у річку. Що треба робити, щоб впевнено триматися на воді?

Раз, два — всі пірнають.

Три, чотири — виринають.

П'ять, шість на воді

Кріпнуть крильця молоді.

Сім, вісім — що є сили

Всі до берега приплили.

Дев'ять, десять — розгорнулись,

Обсушились, потягнулись

І за парти тихо сіли.

3. Повідомлення про козацьку шаблю. Складання асоціативного грона.

Шабля — різновид холодної зброї. Вона має клинок (довжиною більше 100 см) , хрестовину (гарду) та руків'я. Клинок шаблі викривлений, з лезом на вигнутому боці та обухом на увігнутому, має вістря та хвостову частину для кріплення руків'я. Зразки шабель, які ми бачимо, вказують, що козацькі шаблі були доволі тонкі та легкі, ручку мали оздоблену, піхви прикрашені різьбою. Отримати шаблю справжній січовик міг лише двома шляхами — у спадок від батька чи діда або здобути в бою. Окремо треба наголосити на особливому значенні шаблі для козака-лицаря. У козацькому середовищі ставилися до шаблі як символу військової звитяги. Козаки повсякчас удосконалювали свою техніку шабельного бою. Шабля завжди посідала визначне місце у свідомості українців, асоціюючись у першу чергу з козаком — захисником Вітчизни. Оспівана великим Кобзарем як невід'ємний супутник українського лицаря, шабля фігурує у величезній кількості українських народних дум, поезій, прислів'їв та приказок: Шабля — це зброя, Шабля — це правда, Шабля козацька — це сила і влада! Береженого бог береже, а козака шабля стереже. Дай Боже воювати і шабель не виймати. Кінь, шаблюка, вітер в полі — і ніхто не здолає козацької волі! Козаку краще проміняти шаблю на веретено, ніж напасти вдвох на одного. В бою козак себе славить не на язиці пилюкою, а конем та шаблюкою.

4. Географічний маршрут подорожі - Укладіть географічний маршрут подорожі сім'ї Руснаків. Орієнтовне виконання. Київ - Дубно (Дубенський замок) - Тараканівський форт - Берестечко (Козацькі Могили) - Підгірці (Підгорецький замок) - Олесько (Олеський замок) - Кам'янець-Подільський (Кам'янець-Подільська фортеця) - Хотин (Хотинська фортеця).

5. Віртуальна подорож архітектурно-історичними пам'ятками України. - Думаю, ніхто з вас не відмовився б разом із сімейством Руснаків відвідати ті замки та фортеці, у яких побували вони під час пошуків шаблі. І я запрошую вас у віртуальну подорож до цих визначних місць, яку ми здійснимо з допомогою наших екскурсоводів. А також пригадаємо, які події повісті пов'язані з цими місцями.

Слайд 1 Дубно. Замок в Дубно розташований на одному з мисів річки Іква серед болотистої місцевості. Перший замок тут з'явився в 1492 році, а збудував його князь Костянтин

Острозький. За всю свою історію замок жодного разу не було захоплено, незважаючи на спроби татар, козаків, росіян і шведів. Зараз територія замку є Державним історико-архітектурним заповідником. *Слайд 2-* Чим замок у Дубно не сподобався Наталці? -Яка несподівана зустріч здивувала Наталку? - На який вчинок підмовив Антип дівчинку?

Слайд 3 Тараканівський форт. Розташований за три кілометри від Дубно і за півтора від села Тараканів. Офіційно закритий об'єкт перебуває у аварійному стані. Побудований наприкінці XIX століття як військове укріплення. Муровані будівлі ховаються у товщі землі. За зовнішнім муром є кілька ходів усередину. Один, найцікавіший, веде через тунель, але без ліхтарика туди краще не потикатись. Ще є прохід між стінами — там помітна стежина, яка змійкою в'ється у бур'янах. У лабіринтах форту легко можна заблудитися, а то й потрапити у пастку. (Виразне читання від імені героя уривку з розділу 5)

Мені з великими труднощами вдалося умовити батьків повернути до Тараканівського форту. Адже я пообіцяла Антипу зберегти таємницю від усіх. Коли ми з'їхали з траси і потрапили на ґрунтівку з вибоїнами, тато, певно, жалкував, що піддався на мої умовляння. Та ось ми дісталися до заповітного місця. Я оцінила хитрість Антипа, який порадив заходити у форт саме з цього боку. Тут була круча, дертися на яку батьки точно не захочуть. Але я й сама розгубилася, коли залізла на пагорб: ніде не було видно нічого подібного на форт. І лише коли спустилася вниз, побачила вмуровані у землю каземати, замасковані від стороннього ока. Тут було так порожньо і тихо, що аж моторошно. А коли я зрозуміла, що до місця зустрічі треба буде йти через темний тунель — мені стало страшно... Але так цікаво... і я ступила в пітьму. Спочатку було нічого, але згодом у тунелі щось зашуміло, залопотіло, і я з переляку щодуху рвонула вперед. Серце шалено гупало в грудях, мене огорнув жах, бо я раптом задумалася, як же вертатимуся до батьків. Нізащо у світі я більше не зайду в той тунель!

Раптом я побачила те місце, де Антип казав мені заховатися, потім почула голоси і прожогом кинулася в один із темних ходів. Я впала вниз, провалилася... Мені було так боляче, бо коліна я обдерла до крові... Але по-справжньому я злякалася, коли зрозуміла, що потрапила у глибокий кам'яний колодязь, з якого немає виходу. І я закричала, але ніхто не прийшов мені на допомогу.

Скоро мені страшенно схотілося їсти і пити. А ще розбурхалася моя уява, яка підказала мені, як у газеті напишуть про мужню дівчинку(тобто про мене), яка пожертвувала своїм життям, рятуючи старовинну реліквію. Я уявила, як буде плакати мама, утративши єдину донечку. І я гірко заридала! Не знаю, скільки часу промайнуло в сльозах. Аж раптом я почула знайомі голоси, і нарешті мене витягли із колодязя — я потрапила в мамині обійми і розплакалася ще дужче. А коли зрозуміла, що Антип свідомо направив мене у цю пастку, то навіть розгубилася, бо не могла уявити, навіщо це йому. Потім мені довелося вислухати

лекцію від батьків. А заперечити не було чого — я зрозуміла, що винна, і тому мовчала. Слайд 4 - Чому Наталка пішла у форт без батьків? -Як дівчинка потрапила в пастку? - Про що думала Наталка у колодязі?

Берестечко

Характеристика образів Наталки та Антипка.

Наталка

сміливість
довірливість
уміння дружити
патріотизм
розвинута фантазія
любов до пригод
наполегливість

Антипко

хитрість
підступність
самовпевненість
безжальність
відсутність патріотизму
нахабство
насмішкуватість

- Хто з героїв вас приваблює більше? З ким із них ви б хотіли дружити? Чому? - Які риси хотіли б виховати в собі? -А якби Наталка й Антип жили в часи козацтва, ким би вони могли стати?

V. Підбиття підсумку уроку

1. Гра «Впізнай героя»

«Ти смілива і ... гарна» (*Наталка*)

«...який хоч і крутив дулі, проте палко переймався долею національної реліквії» (*Привид*)

«Хлопці стояли, мов гетьмани: поважні, виструнчені , акуратні — по всьому видно , що то українські лицарі, ще й численні нашивки

на їхніх рукавах виглядали так значимо» (**Северин та Василь**)

«татів приятель ... історик, мандрівник і взагалі вельми цікавий чоловік» (**Дядько Богдан**)

«... модного, розумного, упевненого в собі», «кульгавого хлопчика, елегантного, прилизаного, з двома горбочками на голові» (**Антипчик**)

VI. Домашнє завдання

Скласти акровірш «Шабля».

Підготувати повідомлення про улюблену книжку.

Виконані роботи надсилай у Human на перевірку
Або на пошту cucerochka@bigmir.net